

ט"ו בשבט - ראש השנה לפירות האילן

הרוצה לטעום טעם תאנה יפנה למזרחה (תלמוד בבלי מסכת יומא פ"ג עמ' ב)

"אני, החתום למטה, נכספה וגם כלתה נפשי להדפיס ספר הקדוש הזה, להיות מצוי ביד כל איש ואיש ובפרט בארצנו הקדושה, ארץ אשר לא תחסר כל בה, והוא סדר ט"ו בשבט, שנהגו בו רבים יראי ה' והושבי שמו, ובכללם בערנו גאבס יע"א, שיתקבצו קהל גדול ורב עם, בלילה או ביום ט"ו בשבט הנקרא ר"ח לאילנות, שיכינו את אשר יביאו שבעה מינים אשר נשתבחה בהם הארץ הקדושה, ככתוב ארץ חיטה ושעורה וגומר, ושאר מיני פירות וזירעונים ומיני מתיקה מינים ממינים שונים וקודם אכילת כל דבר לומדים לימוד השייך לו ומברכים על כל אחד ואחד ברכתו הראוי לו בשפה ברורה ובנעימה."

(רבי חיים חורי, מבוא לספר "פרי עץ הדר" בו סדר לימוד ט"ו בשבט לכל פרי ופרי)

יִשְׁבּוּ, אִישׁ תַּחַת גִּפְנוֹ וְתַחַת תְּאֵנָתוֹ וְאֵין מַחְרִיד:
(מיכה, פרק ד' פס' 4)

אז ירנן (רבי יוסף חיים, בגדאד, 1840-1913)

אֲזוּ יִרְנְנוּ עַץ הַתְּעָרִים, לְפָנַי אֶל אֲדִיר אֲדִירִים, יְעִיר זְמִירוֹת וְשִׁירִים.

ר' חייא בר אבא ותלמידיו ... הוו נהיגין יתבין פשטין תחות הדא תאנה, ובכל יום ויום היה משכים בעל התאנה ומלקט תאנתו, אמרון נשנה את מקומנו שמא חושדנו, מה עשו הלכו וישבו להם במקום אחר, השכים בעל התאנה ולא מצאן, הלך וחזר אחריהם עד שמצאן, אמר להם רבותי מצוה אחת הייתם עושין לי ואתם מבקשין למנעה ממני, אמרו ליה חס ושלום, ומפני מה הנחתם מקומכם וישבתם במקום אחר, אמריןן שמא אתה חושדנו, אמר להם חס ושלום, אלא אומר לכם מפני מה אני משכים ללקוט תאנתי, שכיון שהחמה זורחת על התאנים הן מתליעות, מיד חזרו לתמן, ההוא יומא אשכחון דלא לקט, נטלו מהן ופצעו אותם ומצאום מותלעות, אמרו יפה אמר בעל התאנה ... (שיר השירים רבה, ו')

בְּרוּךְ אֵל שׁוֹכֵן עֲרֻבֹת, הַבּוֹרָא נְפִשׁוֹת רַבּוֹת, וּבְרָא אֵילָנוֹת טוֹבוֹת.

כִּס אֵל בְּשִׁמֵי מְעוֹנִים, בְּרוּךְ מְבַרֵךְ הַשָּׁנִים, מְצַמֵּחַ עֲנָבֵי גִפְנִים.

כַּבְּדוּ אֵל בְּאוֹרִים, הַגְּדִיל עֲנָפִים וְזִמְרִים, וּבְרָא זִיתִים וְתַמְרִים.

יְתַבַּרְךְ חַי דָּר מְעוֹנָה, מְצַמֵּחַ פְּרֵי תְּאֵנָה, נוֹדָה לוֹ בְּשִׁיר וְרִנָּה.

הִלְלוּ אֵל חַי בְּזִמְרֵי רֹת, הַמְגַדִּיל עַל מֵי נְהָרוֹת, רְמוֹנִים וּמִינֵי פְרוֹת.

חֲזִקוּ לְבָבוֹת שׁוֹבְבוֹת, שְׁמַחוּ בָּנִים עִם הָאֲבוֹת, כֹּה נִזְכָּה לְשָׁנִים רַבּוֹת.

le מ' העז, מתחתיו התיישבת?

אל-גנת אגוז ירדתי (שיר השירים, ו' פס' 11)

מה אגוז זה את נוטל אחד מהכרי וכולן מדרדרין ומתגלגלים זה אחר זה, כך הן ישראל לקה אחד מהן כולן מרגישין. (שיר השירים רבה, ו')

הרשת?

אֲשִׁיר שִׁיר חֲדָשׁ

יִתְפָּאֵר אֵל חַי צוֹרְנוּ וְשִׁמוּ יִתְקַדָּשׁ.

הרואה פרי המתחדש משנה לשנה בתחילת ראייתו, מברך שהחינו.

(משנה תורה להרמב"ם, ברכות פרק י' הלכה ג')

כתוב בירושלמי סוף פרק עשרה יוחסין רבי חזקיה בשם רב: עתיד אדם ליתן דין וחשבון על כל שראתה עיניו ולא אכל, רבי אלעזר חשש לההיא שמעתתא ומצמצם ליה פריטין ואכיל מכל מלה חדא בשתא (רבי אלעזר חשש לאותה שמועה, והיה מצמצם לו פרוטות ואוכל מכל דבר חדש בשנה) עיין שם, על כן אפילו עני שבישראל ישתדל לקנות מכל פרי חדש לאכול ממנו הוא ואנשי ביתו ולברך שהחינו להודות לה: (הרב יוסף חיים, בן איש חי - הלכות, פרשת ראה, אות ט"ז)

"אפילו צני", חמה פרי חדש?

אם אלהיכם אוהב עניים הוא מפני מה אינו מפרנסן? (תלמוד בבלי מכתבא בתרא י' עמ' א')

כל מה שנברא בששת ימי בראשית צריכין עשייה, כגון החרדל צריך למתוק, התורמוסים צריך למתוק, החיטין צריכין להיטחון, אפילו אדם צריך תיקון.

(בראשית רבה, פרשה יא)

"אפילו אדם", חמה תיקון?

אֶרֶץ חֹטָה וְשׁוֹעֲרָה, וְגִפְנוֹ וְתְּאֵנָה וְרְמוֹן, אֶרֶץ-זֵית שָׁמֶן, וְדָבָשׁ:

אָרֶץ, אֲשֶׁר לֹא בְּמִסְפַּנֵּת תֹּאכַל בָּהּ לֶחֶם, לֹא תִחָסֵר כֹּל, בָּהּ: (דברים פרק ח' פס' 8-9)